

Ο Ιωάννης Μεταξάς πολιτικός ηγέτης.

Μεταξάς

Τ Ο Π Ρ Ο Σ Ω Π Ι Κ Ο Τ Ο Υ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

★ ★ ★

1921-1932

Επιμέλεια: ΠΑΝ. Μ. ΣΙΦΝΑΙΟΣ

Ι Κ Α Ρ Ο Σ

1964

1929

“ΑΜΑ ΛΕΙΨΗ Ο ΣΚΟΠΟΣ...”,

“Αν ο Συντάκτης του «*Ημερολογίου*» πίστευε πώς ή μετάβασις από την πολιτική δρασί στη «νέα ζωή» θα γινόταν με το έτσι θέλω, υπερτίμησε τις δυνάμεις του. Οί σελίδες που θα ακολουθήσουν θα μάς διηγηθούν την ιστορία ενός ανθρώπου που μάταια αγωνίζεται να βρῇ ένα υποκατάστατο στον «μεγάλο σκοπό» που του έλειπε.

Πρότυπο οικογενειάρχου, γρήγορα αντιλαμβάνεται ἐν τούτοις ότι οί «μικροασχολίες» τῆς ιδιωτικῆς ζωῆς δὲν ἐπαρκούν για να καλύψουν τὸ κενό:

«Πιὸ πέρα ἀπὸ τὴ φωλιά μου τίποτε δὲν με ἐνδιαφέρει καὶ αἰσθάνομαι πὼς δὲν εἶναι σωστὸ αὐτὸ» (9-22 Φεβρουαρίου 1929).

Τὸν παίρνει τὸ παράπονο ὅτι οὔτε οἱ δικοὶ του κατάλαβαν τὴν ἀποστολή του:

«Τὰς εἶχα παραμελήσει. Ἐκανα ὅμως ἔργο μεγάλο καὶ δυνατὸ... Ἀλλὰ οὔτε ἡ οἰκογένειά μου οὔτε ὁ κόσμος ἠθέλησαν νὰ ἰδοῦν τί εἶχα κάμει. Αὐτὸς εἶναι ὁ Γολγοθᾶς καὶ ὁ σταυρὸς μου» (5 Σεπτεμβρίου).

Ζητᾷ καταφύγιο στὴ μεταφυσική, στὴν ἐπιστήμη, στὴ λογοτεχνία.

«Μελετῶ κάθε μέρα. Προσπαθῶ νὰ κερδίσω τὰ τόσα χρόνια πὺ ἐχάθησαν. Καὶ νὰ γίνω ἐνήμερος» (25 Μαΐου 1929).

Τὸ πεδίο τῆς μελέτης του ἀπλώνεται ἀπὸ τὴ σχετικότητα καὶ τὰ κβάντα μέχρι τὸν νεοθωμισμὸ (30 Ἀπριλίου, 5 Ἰουνίου, κλπ.) Καὶ φυσικὰ ἐπικεντρο τοῦ προβληματισμοῦ του εἶναι τὸ «τὸ αἶνιγμα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου». Παρὰ τὴ μελαγχολικὴ του προδιάθεσι, πού, με τὰ ἀδιάκοπα ξυπνήματα τοῦ πρόσφατου τραύματος, φθάνει συχνὰ τὰ ὅρια τοῦ πιὸ ζοφώδους ἄγχους, ἡ βαθειὰ συναισθηματικὴ του πίστις τὸν ὁδηγεῖ στὴν αἰσιόδοξη λύσι. Θὰ βροῦμε ἐγκατεσπαρμένες στὶς σημειώσεις αὐτῆς τῶν τριῶν σκοτεινῶν ἐτῶν πὺ ἀκολουθοῦν, «σκέψεις» ὅχι μόνον πάνω σὲ μεταφυσικὰ ζητήματα, ἀλλὰ καὶ σὲ λογοτεχνικά, γλωσσικά, κοινωνικά καὶ πολιτικά, πὺ ἡ φρεσκάδα τους καὶ ἡ ρώμη τοῦ στοχασμοῦ μαρτυροῦν πάντα τὴν παρουσία τοῦ ἀνθρώπου τῆς δράσεως καὶ ὅχι τοῦ βιβλίου.

Ἡ ἀπόφασίς του νὰ ἀποξενωθῇ ἀπὸ τὴν πολιτικὴ εἶναι ἐν τούτοις ἐλλιμενής:

«Πρόσκλησις Βενιζέλου νὰ μετάσχῳ συσκέψεως ἀρχηγῶν κομμάτων διὰ ἐκλογὴν Προέδρου Δημοκρατίας. Ἀπαντῶ ὅτι εἶμαι ἀπλοῦς ἰδιώτης καὶ δὲν ἀναμειγνύομαι εἰς τίποτε» (11 Δεκεμβρίου 1929).

Αὐτὴ ὅμως ἀκριβῶς ἡ ἀπόφασις τοῦ γεννᾶ τὸν ὀδυνηρότερο προβληματισμό: Διότι ὁ Ι. Μεταξᾶς δὲν εἶναι ἀπλῶς πολιτικός, ὅπως δὲν ὑπῆρξε ἀπλῶς μεγάλος στρατιωτικός. Εἶναι ἀπὸ τοὺς σπάνιους ἀνθρώπινους τύπους πὺ γεννιῶνται «ἀφιερωμένοι»¹. Οἱ τελευταῖες ἐγγραφεὶς τοῦ χρόνου αὐτοῦ εἶναι ὅλως διόλου χαρακτηριστικῆς τῆς στάσεως αὐτῆς:

«Δὲν μισῶ τὸν τόπον μου, ὅχι. Δὲν ξέρω ἂν τὸν ἀγαπῶ. Ἐκεῖνο πὺ ξέρω εἶναι ὅτι εἶμαι ἓνα πρᾶγμα μετὰ τὴν Ἑλλάδα. Σάρξ ἐκ τῆς σαρκὸς τῆς» (26 Δεκεμβρίου 1929).

«Πολλὲς φορὲς συλλογίζομαι ἐὰν αὐτῇ μου ἡ ἀδιαφορία δὲν εἶναι ἀμάρτημα κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ τί νὰ κάμω; Φιλοδοξία δὲν ἔχω πλέον, ἦταν τὸ κίνητρο τῆς ἐνεργητικότητός μου. Μόνον αἶσθημα καθήκοντος. Θὰ κάμω τὸ καθήκον μου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅχι ὅμως αὐτόκλητος... Ἐκτὸς κινδύνου τῆς χώρας. Τότε θὰ προσφερθῶ μόνος μου, καὶ ἐὰν δὲν με θέλουν θὰ τραβηχθῶ πάλιν...» (30 Δεκεμβρίου).

«Ἀλλὰ εἴμπορεῖ κανεὶς νὰ μὴ προσπαθήσῃ μόνος του νὰ ὑπηρετήσῃ, χωρὶς νὰ περιμένῃ νὰ τὸν καλέσουν; Ἐχει κανεὶς δικαίωμα νὰ κρύψῃ τὸν λύχνον ὑπὸ τὸ μῦθον; Τί θὰ ἀπαντήσῃ κανεὶς στὸ Θεὸ ὅταν ἐρωτηθῇ τί ἔκαμε τὰ τάλαντα πὺ τοῦ ἔδωκε;» (31 Δεκεμβρίου.)

Ἐν τῷ μεταξύ, τὸ μεγάλο πρόβλημα παραμένει:

«Κάτι πρέπει νὰ κάμω γιὰ τοὺς ἄλλους. Βέβαια ἡ ἐπιμέλεια τοῦ σπιτιοῦ, τῆς Λέλας, τῶν παιδιῶν μου, τῶν παιδιῶν τῆς Μαριάνθης δὲν εἶναι λίγο, εἶναι κάτι. Ἀλλὰ δὲν φθάνει. Πρέπει κάτι νὰ κάμω γιὰ τοὺς ἄλλους. Ἐξὼ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν — τί; δὲν βρίσκω. Δὲν ξέρω. Ἀλλὰ εἴμπορεῖ νὰ παρουσιασθῇ» (31. 12. 1929.)

Αὐτὸ τὸ πρόβλημα ἀνέλαβε νὰ τοῦ λύσῃ ἡ μοῖρα, κατὰ τὸν πιὸ σκληρὸ τρόπο. Ὁ Μεταξᾶς θὰ ἀναγκασθῇ νὰ ἀφιερωθῇ δυὸ ὀλόκληρα χρόνια στὴ θεραπεία τοῦ παιδιοῦ του.

1. Ὁ ἴδιος χαρακτηρίζει, στὸν πρῶτο τόμο, τὴ στρατιωτικὴν ἀποστολὴν αὐτῆς «ἱερατεία».